

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH
Parashat Ki Tissa – Du 7 au 11 Mars 2021

ת"סד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Nat'ei Inchei

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **la notion de Natei Inchei Adaata Déhakh'i**, ce qui signifie que la Brah'a d'un fruit ou un légume sera fixée selon l'objectif final escompté lorsqu'il a été planté. Parfois dans un arbre plusieurs parties sont consommées, et nous devons savoir sur lequel on fera Haets. C'est par exemple la problématique du cœur de palmier où l'intention principale est la production de dates. De même on rencontre cette question lorsque l'on mange un fruit avant sa maturation.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תִּקְלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשֶׁל בְּדַבֵּר הַלְקָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אִמְרַע עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבֵּר הַלְקָה וְאֶשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׁאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְּטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים. אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רֵץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִישֵׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée

A la réussite de Tsyon Yossef ben Itshak

1) Les sources du Din

Tenter de définir la conclusion de la Guemarra.

Pourquoi selon Rabi Yehouda on ne fait pas Haets sur le cœur de palmier ?

Comment comprenez-vous la notion de Lo Natei Inchei. Rachi l'explique-t-il comme vous ?

ביצד מברכין פרק שישי ברכות לו.

עליה כלל קמ"ל כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי: "קורא רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר "שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה פירא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו הואיל וסופו להקשות אמר ליה שמואל לרב יהודה "שינא כוותך מסתברא דהא צנון סופו להקשות "ומברכין עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא וכל היכא דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי לא מברכין עליה והרי צלף נטעי אינשי אדעתא דפרחא ותנן 'על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ אמר רב נחמן בר יצחק צלף נטעי אינשי אדעתא דשותא דקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כותיה דשמואל: אמר רב יהודה אמר רב יצחק של ערלה

רש"י:

באכילה: קורא. רך של דקל. כשענפיו גדלים בכל שנה ושנה כדרך כל האילנות הנוסף בשנה זו רך ובשנה שניה מתקשה ונעשה עץ: לנן סופו להקשות. שאם אינו תולשו צמתו הוא מתקשה כעץ: אדעתא דפוגלא. לאכלו כשהוא רך ושמו פוגלא: לנף. מין עץ: אדעתא דפרחא. שם פריו: מיני נצפה. הוא לנף. לפי שגדלים בו כמה מיני אכילה קרי ליה מיני: תמרות. בתוך העלים גדלים כמין תמרות וזולטין בעלה כמו בעלין של ערבה: אביונות. הוא הפרי: קפריסין. הוא קליפה גדולה שקציבות הפרי כעין קליפה הגדילה סביב אגוזים דקים: לנף נטעי אינשי אדעתא דשותא. לאכול את העלים ואת התמרות שאינן ממעטין את האילן בכך: דקלא לא נטעי אינשי אדעתא. לאכול את הקורא שהאוכלו ממעט ענפי האילן:

תוספות:

נ טעי אינשי אדעתא דקורא. וסבר גמי כוותיה דשמואל וא"כ אותן לולבי גפנים דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי מברכין עלייהו שהכל נהיה בדברו ואתן שקדי' כשהם רכים אוכלים קליפתם החיצונה ולא נטעי להו אדעתא דהכי למיכל להו כשהן רכים כי אם לאכול הגרעינין שלהן כשיתבשלו מזרך עלייהו נמי שהכל:

נחלת דוד מסכת ברכות דף לו עמוד א

שם קורא ר"י אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה כו'. ומסקינ בגמ' דהלכה כשמואל דאינו מברך רק שהכל, וטעמא דמילתא משום דלא נטעי להו אדעתא דהכי, ור"ל שאין כוונתו כלל לאכול הקורא משום דממעט לאילן בכך ומפסידו, אבל בעלין ותמרות של צלף אף שאין עיקר כוונתו בשעת נטיעת האילן בשבילם דאילו לא הוי האילן מגדל רק עלין ותמרות לא היה טורח בשביל זה לנטוע האילן דאינם חשובים פרי, מ"מ כיון דנטוע האילן בשביל עיקר הפרי שהם האביונות, אגב אורחיה כוונתו נמי על העלין ותמרות כיון שאינו ממעט האילן בכך, וכיון שכוונתו גם עליהם מברכינ עלייהו בורא פרי האדמה, ומ"מ לא מברכינ בורא פרי העץ כיון שאינו עיקר הפרי. וכתבו התוס' ואותן לולבי גפנים כו' לא מברכינ עלייהו רק שהכל, וזה פשוט דלולבי גפנים הוי ממש כעין קורא

Les mots du jour à apprendre :

Cœur de palmier	קוֹרָא
Fin	סוֹף
Comme lui	כְּנֻתְיָהּ

Programme du Lundi

L'étude aujourd'hui est dédiée à la bonne santé de Juliette bat Marcelle

2. Doit-on prendre la condition de « Sofo Léhitkachot » ?

Etudier la différence entre le Rachba et le Rabénu Yona d'un côté, et le Roch et le Méiri de l'autre, ainsi que Piksei Haria'z

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף לו עמוד א

ואף על גב דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כותיה דשמואל, וטעמא דמלתא כדאמר דכל מידי דלא נטעי אנשי אדעתא דהכי לא מברכינ עליה אלא שהכל דלא מקרי פרי והילכך אותן שקדים הקטנים שאדם אוכל קליפתן החיצונה בעודן רכין לא מברכינ עלי' אלא שהכל דלא נטעי אינשי אדעתא דקליפתן וחלופא בשקדים המרים דקטנים מברכינ עליהן בורא פרי העץ דאדעתא דהכי נטעי להו, גדולים ולא כלום לפי שהן מרים ואינן ראויין לאכילה, וכ"כ הרב בה"ג ז"ל

רבינו יונה מסכת ברכות דף כה עמוד א

קורא רב יהודה אומר בורא פרי האדמה וכו' קורא הוא ראש הדקל ומתחלה הוא רך כמו לולבי גפנים ואח"כ נעשה אילן ור' יהודה ס"ל דכיון דראוי למאכל מברך עליו ב"פ האדמה ושמאל אמר שאינו מברך עליו אלא שהכל שאע"פ שראוי לאכילה עכשיו לא נטעי ליה אינשי אדעתא דהכי אלא כדי שיעשה אילן לפיכך אינו מברך עליו אלא שהכל

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ג

ג א"ר זירא א"ר הונא אמר שמואל קרא חייא וקמחא דשערי מברכין עלייהו שהכל קורא רב יהודה אמר [ב*] בפה"א ושמאל אמר שהכל נהיה בדברו הואיל וסופו להקשות וגם לא נטעי אינשי אדעתא למיכל קורא ולא דמיא להא דתני על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בפה"א דהתם נטעי אינשי אדעתא למיכל גם את העלין ואת התמרות והלכתא כוותיה דשמואל הלכך לולבי גפנים ושקדים דקין שאוכלין בקליפתן החיצונה דלא נטעי להו אינשי אדעתא דהכי אלא כדי לאכול הפירות כשיגמרו מברכים עליו שהכל

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לו עמוד א

חריות הנעשות סביב הדקל סמוך לארץ ומתחדשים בה בכל שנה ובני אדם אוכלים אותם תוך שנתם ולזמן שנה הם מתקשין ואינן ראויים לאכילה הואיל וסופן להקשות ושאינן אדם נותן לב בשעת נטיעת הדקל שיהא דעתו לאותן חריות כלל וכן שאינו גוף פרי אין מברכין עליהן אלא שהכל

פסקי ריא"ז מסכת ברכות פרק ו הלכה א

ד. [הקור ש]הוא] ראש הדקל מברכין [עליו] שהכל נהיה בדברו ואין מברכין עליו בורא פרי האדמה, [שאינו נקרא פרי], שסופו להקשות, ואין בני אדם נוטעין הדקל על מנת לאכול הקור, וכך ראוי לומר [גם] בלולבי גפנים. הצנון מברכין עליו בורא פרי האדמה, אף על פי שסופו להקשות, הרי דרך בני אדם לנוטעו על דעת לאוכלו כמות שהוא, ונקרא פרי

ה. הצלף יש בו שלשה מיני אוכלין, התמרות והקפרסין והאביונות. תמרות הם קלחים הרכים שלהם, וקפרסין הם הגבעולין שלהם, והאביונות הם עיקר הפרי היוצא מתוך הקפרס. ועל התמרות מברך בורא פרי האדמה, אף על פי שסופן להקשות, דרך בני אדם לנטוע הצלף על דעת לוכל התמרות, ו[ב]כלל פרי הם, וכן על הקפרסין מברך בורא פרי האדמה. ועל האביונות מברך בורא פרי העץ, שהם ע[י]קר הפרי שלאילן

Les mots du jour à apprendre :

Comme toi	כְּוֹתֵךְ
Il est logique	מִסְתַּבֵּר
Radis	צָנוֹן

Programme du Mardi

L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chéléma

de Dan ben David

3. Dit-on Natei Inchei sur le fruit lui-même ?

Que se passe-t-il d'après vous si l'on mange un fruit avant sa maturation ?

Y at-il une différence entre le Rachba et le Raah ? Comment le Hazon Ich comprend-il ?

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תכח

שאלת למה מברכין על כל האילנות משיוציאו וכן בבוסר משיגרע שמברכין בורא פרי העץ. מאי שנא משקדים המתוקים שאין מברכין עליהן בקוטנן אלא שהכל משום דלא נטעי להו אדעתא דהכי

תשובה. שאר כל האילנות וכן הבוסר מגוף הפרי שנוטעין אותן מחמתו הוא אוכל. אבל שקדים המתוקים בקוטנן אינו נהנה מגוף הפרי אלא מקלפתו החמוצה דאינו עקר הפרי. ואין נוטעין את השקד אדעתא דקלפת השקדים אלא אדעתא דגרעיניה והוה להו כקורא. וההפך... /בשקדים/ המרים דאפשר דבקטנן מברכין עליהם בורא פרי העץ ולא בגדלן אם לא מתקן באור

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

והלכתא כשמואל. פי' והכי אמרינן בגמרא ומקשינן עלה מצננן דסופו להקשות ואפילו הכי אדרכיך מברכין עליה בורא פרי האדמה, ותצינן בגמ' דלא דמי דצננן נטע איניש אדעתא דפוגלא, פי' בעודו רך נקרא פוגלא, הכא לא נטעי אינשי דיקלא אדעתא דקורא, פי' ובודאי דכל היכא דהוא פרי לא שנא בלולבין נטעי אינשי אדעתא דהכי או לא, דמכל מקום פירא הוא ולא איתמר האי לישנא והאי טעמא כלל בשום דוכתא אפירא, אבל במידי דהוא גופיה לאו פירא כלל אלא דאכלי ליה אינשי כגון פוגלא וירק דלאו פירא ולולבי גפנים וקורא נמי דלאו פירא וכיוצא בהן, בהא שני לן בין מידי דנטעי אינשי אדעתא דהכי להיכא דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי, וזה דבר ברור וראוי להזהר בזה לפי שכבר טעו בו רבים

חזו"א סי' לג ס"ק ד

ד) כ' הרשב"א בתשו' סי' תכ"ה דכל הפירות משיוציאו מברכין
צפה"ע א"ע"ג דרוב המין אינו נאכל עכשי אלא נשאר
עג האילן להגמרא, וצ"ע מאי קושיא הלא לא נזכר בגמ' דצננן נטעי אינשי

אדעתא דהכי הלא בדבר שהינו עיקר הפירי יחין ראוי לברך עליו בפס"ע אף אם נעשי אדעתא דידוי יחין הנידון רק אם לברך בפס"ע הוא שהכנן וציה מברעת הא ללא נעשי אדעתא דהכי אכל הבא ייטויגיהו הוח עיקר הפירי צזה לא חנינו שיהא נזקק שיטעו אדעתא דידוי, ונראה דזי כנות הרשב"ה שם צתביצחו, ח"נ כנות הרשב"ה שום צפרי הגוייר גם גוף הצוסר ונזנח שהיכל נעילס את הצוסר צסוף יהלנך חף פשהובלי צזין מוקדם חקרי נעשי חונשי אדעתא דידוי, יצטקדים הויתיקוס בקליפתו חחיי לאכונה צקטניחו אם חיכל חיתי ייצרך שהכל שאין סיפי נחיכלו יגס חוני עיקר הפירי.

4. Lorsque l'on mange un fruit d'une façon différente de celle à laquelle il était destiné

Définir la décision Halah'a selon les Poskim suivants :

שו"ת הרשב"א חלק א סימן ת

שאלת עוד פלפלי רטיבתא מברך עלייהו בורא פרי האדמה. ואמאי כיון שהן גדלין באילן בורא פרי העץ הוה לו לברוכי

תשובה כיון שאין נוטעין אותן אלא על דעת שיתייבשו ויאכלו רובן ביבשותן שחוקין בתבלין בלבד. ואין נאכלין כן בפני עצמן אלא מיעוטן לפעמים. אין מברכין עליהן בורא פרי העץ אלא פרי האדמה. וקרוב היה שלא יברכו עליהן אלא שהכל כקורא. אלא לפי שנאכלין המעט מהם ברטיבותן ואדעתא דהכי נמי נטעי קצת מברכין עליהם בורא פרי האדמה מיהא הואיל וחייב הכתוב בערלה כדאית' התם /כיצד מברכין/ שרבה אותן הכתוב מדכתב (ויקרא י"ט) ונטעתם כל עץ מאכל

ט"ז אורח חיים סימן רד ס"ק ד

ועל קורא. הטעם דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי למיכליה כשהוא רך אלא יניחנו עד שיתקשה ויעשה תמרים לאו פירא הוא. ונ"ל דבשרביטין של קטניות שקורין ערבי"ז שוטין יש חילוק דאותן שהן נזרעים בגנות ע"מ לאוכלן חיים בשרביטיהן יש לברך בפה"א אפי' על השרביטין דע"מ כן נזרעו אבל אותם שזורעים בשדות להניח עד שיתקשו ויבשלו אותם אין לברך עליהם בפה"א מה שעוקרין מהם כשעודם רטובים ולחים דלא נטעי אדעתא דהכי אלא יש לברך עליהם שהכל אפילו אם יתקשו דאז הם טובים במבשלים דוקא ע"כ לא יברך רק שהכל עד אחר בישולם כנלע"ד

Les mots du jour à apprendre :

A planté	נָטַע
Les gens	אֲנָשִׁי
Avec l'intention	אֲדַעְתָּא

Programme du Mercredi

L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chéléma de Yonathan ben Yosseef

(Suite)

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן רד ס"ק ד

ד) ועל קורא. עיין ט"ז. ברכות ל"ו א' קורא פירש רש"י רך של "דקל" (תמרים) ענפין רכים ולסוף מתקשים ועושים תמרים עיין באר הגולה באות ב' [בסוף]. ומה שכתב בערבי"ז שוטי"ן צ"ע דמיעוטן זורעין לאכול כך, דמיא לפלפלים בסימן ר"ב מ"א [ס"ק] ל"ה, וקורא מפסיד האילן מה שאין כן זה ומנלן דפרי האדמה נשתנה מפרי העץ לענין זה עיין סימן ר"ה בט"ז אות גימ"ל, וצ"ע.

אבן העוזר אורח חיים סימן רד סעיף א

פסק הט"ז [ס"ק ד] בשרביטי הקטניות שקורין ערבי"ס שוטי"ן [אפונה], אותן שנזרעים שדות שלמות, מברך עליהם בעודן לחים שהכל אפילו על הקטניות, משום דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי ע"ש. ואשתמיט מיניה תשובת הרשב"א [ח"א] סימן תכ"ח, כל שזרעי אדעתא למיכל הן עצמן בברכתן הראויה להם, אף שלא הגיע זמן כמו בוסר, או בשאר אילנות משויציאו, מברך בברכתן הראויה, ושאי שקדים [המרים] דלא נטעי אינשי כי אם לאכול בקטנותן הקליפות, דאז הקליפות הן העיקר. עיין שם בתשובה. וכן פלפלין דתשובת הרשב"א [שם] סימן ת] הובא בב"י סימן ר"ב [קעט, ב ד"ה פלפל], היינו דלא נטעי להו אדעתא למיכל בברכתן, אלא ע"י תערובת אחר שמתייבש, ואז בטלין לשאר המאכלים. אבל בנידון דידן דנטעי אינשי אדעתא למיכל אותן עם ברכתן, מה בכך שלא הגיע זמן שעדיין לחים, אעפ"י כן לא הפסידו משום הכי ברכתן, זה פשוט. ותו דלאו בדעתיה הדבר תלוי, אלא כל דעבידי אינשי לנטעי אדעתא דהכי מברך ברכתן. ותדע דהרי ענבים זיתים, במקום שנטועין שדות שלמות כדי לעשות ממנו יין ושמן, אפילו הכי מברך עליהם כשאוכלין בעין בורא פרי העץ. אך על שרביטי עצמן מברך שהכל, דהא בקפריסין [בטור] בסימן ר"ב יש פלוגתא אי עיקר פרי הוא אי לאו, וכל דלאו עיקר פרי בפרי האדמה מברך שהכל, כמו בשחת סימן זה [סעיף א] דלא נגמר פרי ע"ש. והעולם אוכלין תחלה הקטניות דפרי האדמה קודם לשהכל, וע"כ מספק אין חוזרין לברך על השרביטיסן, אבל אם אוכל השרביט לבדו ברכתו שהכל נהיה בדברו, וזה פשוט.

יד אפרים אורח חיים סימן רד סעיף א

כשעודם רטובים [וכו'] יברך עליהם שהכל כו'. ובאבן העוזר השיג על זה ע"ש. ולענ"ד דעת הט"ז דדמי לפלפלין. ומה שכתב באבן העוזר, דהתם אף לכשתיבש לא יאכלם בברכתם כו', אין כן דעת הט"ז, דכל שנטעי ליה אדעתא דהכי מה לי עם ברכתן או ברכה אחרת. אלא סבירא ליה החילוק בין פלפלין לבוסר, דשם לכשיגיע לתכליתו יהיה ראוי בלא תיקון דבר אחר, וכן אם אוכל פרי אחר גמרו, כמו שהיתה תחלת הכוונה בזריעה ובנטיעה, אף שעדיין לא נגמר התיקון הצריך, כגון זיתים וענבים או כוסס החטה. אבל היכא שעדיין לא נגמר כל תחלת כוונת הנטיעה, וגם כשיוגמר אין ראוי בלא תיקון דבר אחר, אם כן אף שתאמר שחשוב כאילו נגמר, מכל מקום אין לומר שחשיב כנגמר ונתקן ותיקונו בידי אדם, אזלינן בתר הכוונה מה שדרך להיות בדעתו בשעה שעוקר דבר מגידולו. ולכך בפלפלין שהנטיעה מתחילה לאוכלן כשתיבשו, ואז אינם רק לתבלין, ועל כן דיינין ליה כמות שהם עתה, וכיון דאכתי לא הגיע לכלל תכלית אכילתו, שנתכוין על דעת לאוכלן ביבשותם, נחית חד דרגא לברך בורא פרי האדמה. אך ברשב"א [בשו"ת ח"א סימן ת] כתב הטעם משום דקצת נטעי ליה אדעתא למיכל "ברטיבא", ע"ש) וא"כ הוא הדין קטניות, לכשתיבשו אינם ראויין רק בתיקון על ידי בישול, וכדהשתא דיינין ליה. וכיון דאכתי לא גמר פירא מברך שהכל. ובקונטרס הנ"ל [עוללות אפרים סימן ח] כתבתי בזה, ושם הבאתי גם הפנים מאירות חלק א' סימן ס"ה. וגם במה שכתבו האבן העוזר והפנים מאירות לחלוק על הט"ז, שכתב בנוטע על דעת לאכול רטובים מברך בורא פרי האדמה, והם כתבו לברך שהכל. ואני העליתי כהט"ז בזה. ושם כתבתי [סימן ה] דבצוק"ר ארבי"ס שוטי"ן, שדרך לאכול הקטניות וגם השרבוטין טובים למאכל

ולפעמים כוסיין יחד, כולי עלמא מודו. וגם כתבתי שם במין שקורין טירק"ש וייט"ץ, שאוכל החיטים ונשאר הבד, ואם רוצה לכוס את הבד למצוץ המתיקות שבו, צריך לחזור ולברך שהכל, ע"ש

משנה ברורה סימן רד ס"ק ט

הניתוסף וכו' - דאע"ג דגידולו מן הארץ אפ"ה לא מברכינן עליה אפי' בפה"א אלא שהכל דלא נטעי אינשי האילן אדעתיה למיכל את הקורא כשהוא רך דממעט ענפי האילן אלא שיתקשה ויעשה עץ ויגדל פרי. כתב הט"ז [ו] דקטניות רטובין בשל גנות שנזרעין ע"ד לאכול חיין מברך בפה"א אפילו על השרביטין לבד דע"מ כן נזרעו אבל של שדות שדרכן להניחן עד שיתייבשו ולאוכלן מבושלין מברך על הקטניות כשהן חיין אפילו כשהן רטובין שהכל ואם בשלן בפה"א ובפמ"ג מפקפק מאד על דבריו וכן דעת [ז] הרבה אחרונים דאין לחלק בין קטניות לקטניות ולעולם מברך עליהן כשהן רטובים בפה"א וכן מנהג העולם [שע"ת] אמנם לענין השרביטין [ח] יש דעות בין האחרונים כשאוכלן לבדן בלא הקטניות אם יברך עליהן בפה"א או שהכל וע"כ טוב לכתחלה ליזהר שיאכלן עם הקטניות ויברך על הקטניות לבד בפה"א [ט] ולא יברך עוד על השרביטין ואם אירע שאוכל השרביטין לבד יברך שהכל

שער הציון סימן רד ס"ק ז

האבן עוזר והחמד משה ופנים מאירות, עיין שם בדבריהם שהחליטו בפשיטות דלא שייך הסברא דלא נטעי אדעתא דהכי על עיקר הפרי, עיין באבן העוזר [ולכאורה יש ראייה מהא דאיתא בסימן ר"ח לענין כוסס חטה חי דמברך בורא פרי האדמה, ובודאי גם כן לא נטעי על דעת לאכלה חיה, אפילו הכי לא נשתנית ברכתה. אמנם יש לדחות כמו שכתבנו בביאור הלכה בר"ב סעיף י"ב דיבור המתחיל ואם, עיין שם], וכן משמע דעת הח"י אדם בכלל נ"א, דלא כתב אלא לענין השרביטין, משמע דלענין קטניות עצמן אין לחלק. אחר כך מצאתי בבאור מהר"מ בנעט על המרדכי שגם הוא הסכים לדינא כהאבן העוזר וסיעתו ודלא כט"ז, וכתב דכן הוא מנהג העולם שאין חילוק בין קטניות של גינה לשל שדה ובכולהו מברך כשהן רטובים בורא פרי האדמה

Les mots du jour à apprendre :

Et à chaque endroit	וְכָל הַיָּקָא
Sur lui	עָלֶיהָ
Palmier	דָּקָל

Programme du Jeudi

L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua de Shimon ben Juliette

5. Halah'a

Choulh'an Aroukh et Mishna Broura :

סימן רד ס' א

סימן רג ס' ח

סימן רב סעיפים ה-ו-יח

Les mots du jour à apprendre :

Branche	ענף
Tendre	רך
Cueille	תולש

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות ברכת הפירות סימן רג רד

ח [ה] (יד) "צנון מברך עליו בורא פרי האדמה (*):

רד דיני הברכות ליתר מאכלים. ובו י"ג סעיפים:

ח נכוח מ"א
* (אט"ג) דטפו
אם אינו מולטו
בעמו הוא מתקשה
(ע"ז)
א נכוח מ' משנה
ובגמרא ב' ולא
לגמרי כ"י
* (הטור) כח
בענפי הדקל וכן
הוא בפרש"י ע"ש ל"ו

א * על דבר שאין גידולו מן הארץ כגון בשר בהמה חיה ועוף דגים ביצים חלב (א) גבינה (א) * ופת שעפשה. ותבשיל שנשתנה צורתו (ב) ונתקלקל ונובלות שהם תמרים (ג) שבשלים ושרפם החום ויבשו (ד) ועל הגובאי (ה) ועל המלח ועל מי מלח (ג) (ו) ועל המרק ועל (ז) (ז) כמהין ופטירות (ה) [א] ועל קורא (ח) הגה שהוא הכך (ט) הנמוסף * צאינן בכל שנה שקורין **שערי תשובה**

באר היטב

(א) גבינה. אם צירך על גבינה צפה"א לא יאח הל"ט ח"א סי' רל"ח: (ב) ונתקלקל. היינו קצת דאלו נתקלקל לגמרי אין מצרכין עליו כלל כ"י: (ג) ועל המרק. של זכר. דמרק של פירות ע"ל סי' ר"ב: (ד) כמהין ופטירות. מן האויר הם גדלים: (ה) ועל קורא. דלא נטעי אינשי האינן אדעתא למיכל הקורא כשהוא כך רק שימקשה ויעשה עץ. ונ"ל דנשריטין של קטניות

דהולכים אחר הרוב דחוק ממני דגן הולכים אחר הרוב ומה שמדבקין בקמח השומשמן כל לבדן בטל הוא ע"ש. ונראה שאם שניהם שוים יש לט"ק. אזה עיקר מנרץ צפה"א דאפי' על דבר שנכרחו צפה"ע יאח דיעבד כמ"ש סי' ר"ו: [ה] לזון מנרץ עליו צפה"א. ואע"פ שסופו להקשות וכח צה"ע דאם נתקשה אין מצרכין עליו דע"ז בעלמא הוא ע"ש ונראה דמייירי בענין שנתקשה הרבה עד שרוב בני אדם אין אוכלין מממת קשיומו והאוכל בטלה דעמו כ"ו וזה פשוט. ועיין במשנתנו וזה דמקחת קליפה עבה של זון בדבש מנרץ צפה"א דלא דמי לקליפת מרגל"ן דקליפה של זון הוא משונה ע"ש. ונראה דמכל מקום אם מרקח זון שנתקשה הרבה אין לנרץ רק שהכל:

* [א] ועל קורא. עבה"ט שכתב שפנינים מאירות חולק על הט"ו ועי' באה"ט שגם הוא חולק על הט"ו ועיין מ"ש ביד אפרים שאף שיש ליישב דברי הט"ו מ"מ עמו דבר בהפ"מ ואה"ט שאין מחלקין בין קטניות לקטניות וזה שכתב הט"ו דגם על השריטין מנרץ צפה"א חולקים ג"כ

משנה ברורה

איננו צ"ח כחוש אפי"ה האיננו צ"ח עיקר והנוקע"ר טפל להן דאינו צא רק למתקו ואין לנרץ עליהן: ח (יד) צנון וכו'. דאע"ג שסופו להקשות כע"ז אם אין תולשו בעמו אפי"ה מצרכין עליו צפה"א דנטעי אינשי אדעתא לאוכלו כשהוא כך [גמ' ועי' צה"א וצ"ח שמדד דלגזון שלטו שהוא מר [ואין] דרך לאכול בלא פת] לא חשיבא כ"כ ומנרץ עליו שהכל אמנם הגר"ז צסי' ר"ה מוכיח מהח"י דמ"מ מנרץ עליו צפה"א: א (א) ופת שעפשה. ונתקלקל (א) קצת עי"ז דאלו נתקלקל לגמרי ולא חוי לאכילת אדם אין מצרכין עליו כלל וכדלקמיה לענין מצטייל: (ב) ונתקלקל. מייירי ג"כ שנתקלקל קצת ולא לגמרי דאל"ה אפילו שהכל לא שייך לנרצו כ"י: (ג) שבשלים ושרפם וכו'. היינו ע"י שריפת החום (ב) נחבשלו ונתייבשו ושנתנו לגריעותא ועיין מה שכתבנו לעיל צסי' ר"ב ס"ט צמ"ב וזה"ל: (ד) ועל הגובאי. הוא מין מנרץ טהור ולאפוקי מר' יהודה דאמר שם במשנה כל שהוא מין קללה [שעל הקללה הם צאינן] אין מצרכין עליו: (ה) ועל המלח. הואיל ויש לו מזה עכ"פ הנאה קצת כשנותן לתוך פיו: (ו) ועל המרק. של (ג) זכר דאלו של פירות וירקות תליא צפלוגתא עיין בסמ"ק ר"ב סעיף י' וי"א: (ז) כמהין. אותן (ז) שמו"ס תחת הקרקע ונצראין משומן הארץ ופטירות גדילים

ביאור הלכה

צחי ואולי יש לומר דאף שהימלחא כולל גם ונגזל מ"מ לענין כמישה אפשר דיש לחלק בין ונגזל לשאר בשמים דונגזל כשמרקחו בדבש אין דרך לכתשו כל כך וע"כ אבד נכוחו הקודמת אבל מדברי עטרת זקנים וכן מהט"ו משמע לכאורה כמו שכתבנו וז"ע:

* ופת שעפשה. עיין צמ"ב ודע דמטא"ר צמ"ב"ס דכל אלו שצרכתן שהכל נרצה אחרונה שלהם צ"ד ומוכח שם דגם על הפת שעפשה קאי ולכאורה כיון דעדיין חוי לאכילה קצת אין יפטר מצרכת המזון דבשלמא לענין נכוח המזיזא שהיא דרענן כיון דלא חשיב אמרו שיערך רק שהכל אכל לענין צה"מ"י שהיא דלאורייתא אין נפקע חיובו והלא עכ"פ ע"י הדחק חוי למיכליה והלא צמ"א ל"ו ע"כ מדמי נכוח ליה"כ ולענין יוה"כ משמע ציורא לכאורה דאכילה ע"י הדחק שמה אכילה מדאמר שם [פ"א] ע"כ דכשאל לולי גפנים חייב ומסתברא דלולי גפנים לאו אכילה גמורה היא אלא ע"י הדחק וכן מוכח בהדיא בסמ"ק ר"ב ס"ב דלענין נכוח שמה אכילה ומנרץ עליה נכוחה הראו"ה לה ובענינו משום דלא חשיבא גרעו מדרגתה אכל לא מסתברא דמשום הכי יהיה פטור לגמרי ואולי י"ל דדוקא כשאל אכל כדי שביעה דחייב צה"מ"י שלו הוא מדרענן בעלמא אכל כשאל כדי שביעה דצה"מ"י שלו הוא מדאורייתא חייב לנרץ צה"מ"י כיון דע"י הדחק חוי לאכילה ואף דמתחלה צירך שהכל לית לן זה וכענין מה שפסק השו"ע לענין פת כימינן צמימן קס"ח סי' ע"ש וז"ע למעשה:

על העיסים: (ח) שהוא הרך. של דקל (ה) כשענפיו גדלים בכל שנה ושנה הנוסף בשנה זו כך וחוי לאכילה ובשנה שניה מתקשה ונעשה כע"ז: (ט) הניחוסף וכו'. דאע"ג דגידולו מן הארץ אפי"ה לא מצרכין עליה אפי"ה צפה"א אלא שהכל דלא נטעי אינשי האינן אדעתא למיכל את הקורא כשהוא כך דממעט ענפי האינן אלא שיתקשה ויעשה עץ ויגדל פרי. כתב הט"ו (ו) דקטניות רטובין בשל גנות שזרעין ע"ד לאכול חיינן מנרץ צפה"א אפילו על השריטין לבד דע"מ כן נזרעו אבל של שדות שדרכן להניחן עד שתייבשו ולאכול מנרץ על הקטניות כשהן חיינן אפילו כשהן רטובין שהכל ואם בשלן צפה"א וצמ"ג מפסקת מאד על דבריו וכן דעת (ו) הרבה אחרונים דאין לחלק בין קטניות לקטניות ולעולם מנרץ עליהן כשהן רטובים צפה"א וכן מנהג העולם [שע"מ] אמנם לענין

מתרגום: ונגזל

שער הציור

(א) עט"ו ופמ"ג ע"ש. ופשוט דהיינו כשאוכל במקום שנמעטפ דאלו כשמואל צהכר מקום שלא נמעטפ עדיין צודאי מנרץ המזיזא וזה"ל: (ב) והנה המ"א הביא בשם הצ"ח דה"ה אם נפלו מן הארץ קודם גמר ציולן ועיין צמ"ג ובשאר אחרונים דנתקשו צה ממה שפסק המחבר לעיל בסמ"ק ר"ב ס"ב דשאר כל האילנות משויזיאו חשיב פרי ומה לי אם תלשן או שנפלו ע"י הרוח ועיין לעיל בסמ"ק ר"ב ס"ט צה"ל מש"כ שם: (ג) אחרונים: (ד) א"ר בשם מר"י: (ה) רש"י: (ו) והעתיקו הא"ר וזה"ל והגר"ז דבריו: (ז) האבן עזר והחמד משה זפניס מאירות ע"ש בדבריהם שהתלעבו בפשיטות דלא שייך הקצרה דלא נטעי אדעתא דהכי על עיקר הפרי עיין באה"ט ונלכאורה יש ראייה מהא דליאתא בסמ"ק ר"ח לענין כוסם חטה מי מדברין צפה"א וצודאי ג"כ לא נטעי ע"ד לאוכלה מיה אפי"ה לא נשתנית נכוחה. אמנם יש לדחות כמש"כ צה"ל צ"ב ס"ד ד"ה ואם ע"ש וכן משמע דעת הח"א בכלל י"א דלא כתב אלא לענין השריטין משמע דלענין קטניות עצמן אין לחלק אח"כ מנחמי ציאיור מהר"מ נעטע על המנדכי שגם הוא הסכים לדינא כהאבן עזר"ה ופייעמו ודלא כט"ו וכח דכן הוא מנהג העולם שאין חילוק בין קטניות של גינה לשל שדה ובכולהו מנרץ כשן רטובים צפה"א: [ה]*

הנהגות ותיקונים: א פ"א: ב אדעתא: ג העוזר: ד ל"ו:

פיקושי דברי הרב: א ובשו"ע הרב סי' ר"ה סעיף ד' כתב: אבל הנזרעים בשדות ורכס להניחם ולהאכל מבושלים, ולפיכך אין מברכין עליהם כשהם חיים אפילו בעודם רטובים אלא שהכל בין על הקטניות בין על השריטין.

הלכות ברכת הפירות סימן רד

קיא באר הגולה

(פלמיטו) (טור) ועל (י) לולבי גפנים ועל שקדים (יא) מתוקים שאוכלים אותם (יב) כשהם רכים בקליפיהם ועל חזוי והוא (יג) שחת ועל קרא (יד) חיה ועל (טו) קימחא דשערי ועל שכר תמרים (טז) ושכר שעורים (יז) ועל מי (יח) [צ] שעורים שמבשלים לחולה ועל (יח) עשבי (י) דרבא (יט) שאינם נזרעים ועל שבת שקורין אניט"ו (ר"ל (ח) אני"ס) (כ) ועל (ט) כמון וכסבור (כא) (דלעטמא ענדי (כב) ולא לאכילה) ועל החומץ שעירבו במים (כג) עד שראוי לשתות מברך שהכל: ב על החומץ לבדו (כד) אינו מברך כלום מפני שהוא (י) [ג] מזיקו: ג (כה) ריחיה חלא (פי) חומץ) וטעמיה חמרא

שערי תשובה

בפמ"א וזה"ע וכתב ללאו פרי הוא ונחמין מד דרגא לנכך שהכל עיין צד אפרים שעיקר הוא כהט"ו. ובשריטין מאותן שקורין נוק"ר ארבי"ס שהרבה כוספין השריטין עם הקטניות בחד נראה דכ"ע מרד"ע ע"ש: * [ג] שעורים. ענה"ט ודין זה מהשונות הרא"ש ויש שכתבו שהרמב"ם חולק על דין זה ועיין בהשונות פרה מטה אהרן ח"א סי' מ'. ועיין צד אפרים דירקות שמבשלים לחולה לצורך מימיהם מברך על המים ככרת הירקות ודוקא שעורים שאין דרך לבשל לאכילה כ"א לצורך מימיהם בשבל החולה ע"ש ועיין לקמן סי' ר"ח במ"א וזה"ע שם: * [ג] מויקו. ענה"ט ועיין בשאל אברהם בשם הא"ר ונראה עיקר כהמג"א כיון דבלא"ה

באר היטב

שקורין ערבי"ס שוטי"ן יש חילוק לדחות שהם נזרעים בגינה יש לנכך צפה"א אפילו על השריטין דע"מ כך נזרעו לאוכלן חיים. אבל אותן שזרעין בשדות להניח עד שיתקשו ויבשלו אותם אין לנכך עליהם צפה"א אלא שהכל עד אחר ביטול ט"ו ע"ש ובתשובת פנים מאירות סי' ס"ה חולק וכתב דאין לחלק ועל כלם מברך צפה"א: (י) שעורים. ועל הקא"י וטה"ע נמי שהכל ע"ל סי' ר"ב ס"ק י"א": (י) דרבנן. דוקא בעשבים אמר כן דאינם חשובים מזד עממן ולא מזד זריעה דגדלים בלי זריעה אבל פירות טובות כגון יאדע"ע מלינו"ש יש לנכך עליהם כמ"ס בסימן ר"ג ס"ק א': (ח) אני"ס. ואם שלקו מברך על מימיו צפה"א מ"א ס"ק י"ד ע"ש: (ט) כמון. קימ"ל בל"א: (י) מויקו. דוקא בחומץ חוק

משנה ברורה

לנו ועומד לשמיה אינו נחשב בכלל בתבשיל של ה' מיני דגן שיבך צורא מיני מזונות שאין מברכין צמ"מ אלא על מאכל כמ"ס בסימן ר"ח ס"ו (יד) ומשמע בחוספות דף ל"ח ד"ה האי דאפילו יש בהן כוית צדי אכילת פרס ג"כ לא מברכין עליה אלא שהכל י"ב: (יז) ועל מי שעורים וכו'. ג"כ מטעם הג"ל שלא נעשה כ"א לשמיה: (יח) עשבי דרבא וכו'. ואפילו הם טובים לאכול כמו עשב שקורין [שלאו"ה] [שהן עלים חמוצים ואפי' לאחר שששם שהוא מאכל שרים מברכין שהכל דאינו חשוב כ"כ לפרי אבל על שאלאטען ° וכיו"ב שזרעו מברכין צפה"א [מ"א]: (יט) שאינם נזרעים. ודוקא (טו) בעשבים דאינם חשובין מזד עממן ולא מזד זריעה דגדלים בלא זריעה אבל פירות שהן טובים למאכל אפילו גדלים צעירים מליהן כמו פוימקע"ס. וכדומה יש לנכך עליהן צפה"א: (כ) ועל כמון. קימ"ל °. וכסבור אלייגנר"י בלעז: (כא) דלעטמא עבירי וכו'. ומיירי (טו) זין צרטיין וזין צינדין. וכן אם רקחן צדש נמי שהכל [א"ר ופמ"ג]: (כב) ולא לאכילה. אכן אם שלק את האני"ס (י) מברך על מימיו צפה"א לכה"י קיימא להעמיס דבר המתבשל בו: (כג) עד שראוי לשתות. דאף דמתחלתו היה יין כיון שגשמתה ונעשה חומץ אבד מעלתו: ב (כד) אינו מברך. ודוקא (יח) בחומץ חוק שנתחמץ כ"כ שמצנע כשמליכין אותו על הארץ אבל בחומץ חלא חוק כ"כ ודאי אינו הגאה מיניה וצדי ברכי: ג (כה) ריחיה חלא וכו'. סעיף זה וסעיף ד' (יט) בלא לבאר אדות יין שהתחיל להתקלקל

לענין השריטין (ח) יש דעות זין האחרונים כשאוכלן לנכך בלא הקטניות אם יבך עליהן צפה"א או שהכל וע"כ טוב לכתולה ליהרר שיאלקן עם הקטניות ויבך על הקטניות לבד צפה"א (ט) ולא יבך עוד על השריטין ואם אירע שאוכל השריטין לבד יבך שהכל: (י) לולבי גפנים. גם צה הטעם כמו בקורא: (יא) מתוקים. ושקדים מרים עיין לעיל בסימן ר"ב ס"ה: (יב) כשהם רכים בקליפיהם. ואף דקיי"ל לעיל בסימן ר"ב ס"ב (י) בשארי כל האילנות דמשיזאו שום פרי חשיב חייב פרי שאני החם דהוא נהנה מגוף הפרי שזרעוין אותו מתמתו אבל החל בשקדים מתוקים צקטנותם אינו נהנה מן הפרי רק מהקליפה החיונה ולא נטעי להו אינטי אדעתא דקליפה אלא אדעתא דגרעיניה כשיבשלו ודמי לקורא הג"ל: (יג) שחת. תבואה שלא (יא) היציה שלש וחזי לאכילה ומשום דלא גמר פירא נחית מד דרגא מפנה"א לשהכל וה"ה לכל פרי האדמה דלא גמר פירא וחזי לאכילה שהכל [מ"א וש"א]: (יד) חיה. שהוא טוב מבושל יותר ממי וע"כ כשאוכלה חי נשתית ברכמו לשהכל וכלקמן בסימן ר"ה ס"א: (טו) קמחא דשערי. אפילו (יב) הנעשה משבליס שמיצשין דטובים לאכילה קמ"ו דשערי דה"ה קמח של כל ה' מיני דגן כמבואר לקמן צסי' ר"ח ס"ה והאי דנקט דשערי דקד"א הואיל וקשה לתולעים שצנעם לא יבך עליה כלל קמ"ל כיון דאית ליה הנאה מיניה צדי צרוכי [גמרא]: (טז) ושכר שעורים. הואיל (יג) והוא

מתרגם ° עלי חסא ° כמון שחור ° ע"ה (ירק שיש לו ריח טוב)

שער הציון

(ח) דעת השע"מ [ופעין זה ג"כ מזד בחמד משה] כהט"ו שיבך עכ"פ בשל גינה צפה"א ודעת אכן העוזר ופנים מאירות דחמד מברך עליהן רק שהכל אם אוכלן לנכך בלא הקטניות משום דאין עיקר הפרי וכן הוא ג"כ דעת הח"א בכלל ג"א וע"ש שסובר דאפילו צוקע"ר ארבי"ס שוטי"ן יבך על השריטין שהכל דלא כשע"מ: (ט) אהע"ו שכן הוא מנהג העולם ומסתברא דיינא הכי דמיפטרי מטעם טפל: (י) העתקתי מהשונות הרשב"א סימן תכ"ח ופלגא על המ"א ששינה משלשון הרשב"א ומחמת זה נדחק הפמ"ג מאד ע"ש ואולי לא היה לפניו ספר הרשב"א רק מחזה עממיק שהעתיק דבריו בקיצור ובשינוי: (יא) עיין בעט"ו שכח דבגיונייהא² מברך צפה"א וצמגן גורים מזדל דלינא אין לחלק בזה: (יב) לקמן בסימן ר"ח ס"ה: (יג) ויש עוד טעמים עיין בפוסקים: (יד) ויש לעיין בהשונות מהמ"מ סי' קנ"ד שהוצא צמ"א סק"ט אם אינו סותר לזה ואין צדי המשוה: (טו) ט"ו וש"א ועיין בצבאור הגר"א שהקשה על השו"ע ממנהין ופטריות ולפי דבריהם לכאורה לא קשיא מידי: (טו) מ"א ומאמר מרדכי וד הקטנה והגר"ו וה"צ דלא כצ"ח וכו'. ולא דמי לפלפלין ונגויל דביצין אין מברך כלל דהתם אינם ראויים לאכילה כלל ביצשון אבל הני ראויים קמ"ל דמתוקים לחיך אלא שאין דרך אכילתם נכך ולא נטעי להו אדעתא דהכי ולכן נחמין דרגא ומברך שהכל [מ"א ומאמר מרדכי]: (יז) גמרא ולכאורה מסתברא דה"ה כמון וכספור והגר"א הקשה על עמ"ס הדין דאף צופן נמי יבך צפה"א: (יח) מ"א ומגן גורים והגר"ו וסדורו של הגאון יעב"ץ ודלא כא"ר ועיין בשע"מ שגם הוא הסכים כן לדינא דבלא"ה דעת רבינו יונה לנכך על חומץ ע"ש וכן מלאחי באשכול שדעתו דיש לנכך על חומץ משום דנהגה ואין למדין מיה"כ דתליא ציחוי דעתא וחומץ אינו משיב נפש [משא"כ צנינא דכס פלפלי מדמין שפיר דאינו בכלל אכילה בלל]: (יט) ע"ת וא"ר וכן מוכח מהגר"א:

[1] * [1] * הגהות ותיקונים: א) י"ט: ב) בפה"א: ג) דגל בגינה: יקויפו דברי הרב: א) ובשו"ע הרב סעיף ה' הוסיף: ויש מי שהיה נוהג לברך בפה"א על הגדלים בארץ וכו' אפילו הם מינים גרועים כעשבים ודומיהם, וזה שיטת האר"ז כמו שכתוב בסדר ברכת הנהנין פרק ו' הלכה ה'.

הלכות ברכת הפירות סימן רב

ליה שמן (ט) [ט] עיקר (לב) ומברך עליו בפה"ע י'אום אינו מתכוין לרפואה אלא לאכילה הוה ליה (לג) אניגרון (י) [י] עיקר ואינו מברך אלא על האניגרון (יא) [יא] (לד) (שהכל): ה' לשקדים המרים כשהם קטנים (לה) מברך בורא פרי העץ גדולים ולא כלום דאזוקי מוקי * וטעמא דמלתא דכשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה ואינה מרה וכשהם גדולים עיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר (לו) * ואם מתקן על ידי האור או דבר אחר (לז) מברך * בורא פרי העץ: ו' יצלף (פי) לץ מין אילן שעליו שלו ראויים לאכילה ויש נעלו כמין חמרים. אצונות הוא הפרי מהלץ וקפריסין הן קליפה שסביב הפרי כקליפות האגוזים) (לה) על העלין ועל התמרות (לט) ועל (יב) [יב] הקפריסין (יג) [יג] בורא פרי האדמה ועל האצונות שהם עיקר הפרי בורא פרי העץ: ז' * תמרים (מ) שמיעכן ביד יועשה מהם עיסה

ב שס 9 ר יונה
והראש והשני
בס שה"ג מ ר
יונה והראש
* לעיל סעיף ג'
אילו עיקר הפרי
דלאו אדעתא דהכי
נטעי לה ג נכחה
ל"י וכר"ע ס ש
ל"ח ע ז' הרמב"ם
כפ"י¹² מה"כ

באר היטב

לרפואה כגון עס שזר או יין שרק דמנך על השמן כפה"ע מ"א: (ט) עיקר. אפי' השמן הוא מועט ב"ח מ"א: (י) עיקר. אפי' הוא המיעוט מ"א: (יא) שהכל. ל"ע דהא נגמרא דף ל"ט א' נהירא דמנך על מי סלקא כפה"א מ"א: (יב) הקפריסין. הוא קליפת הפרי כמו קליפת אגוזים: (יג) כפה"א. דאילו עיקר הפרי מכאן היצא רחיה הרב ט"ו לקמן בס"י ר"ד ס"ק ט"ו דעל קליפת מרגניץ¹¹ שמקמתין אותם בדבש שמנך כפה"א. אכל המ"א סי' זה ס"ק י"ז חולק וכחז דלא דמי דהכא הקליפה נופלת ובהמרגניץ¹² הקליפה

שערי תשובה

[ט] עיקר. ענה"ט ואין כן דעת הט"ו והא"ר ועי' ביד אפרים: [י] עיקר. ענה"ט ועי' טור בשם הר"י יוסף שלא כתב כן והטור כתב שכתבו נרואה והאחרונים חלקו על זה ובלקוטי פר"ח כתב והגני מורה וכן בפשיטות נקבדה הר"י יוסף ז"ל ע"ש וביד אפרים שגם נהגה סמ"ג משמע כהר"ר יוסף אך לאפוקי מפלוגתא י"ל שהכל ע"ש: [יא] שהכל. ענה"ט ועי' חז"ר שכתב בשם נה"ג לנך כפה"א וע"ש מ"ש למך דברי הש"ע וביד אפרים מ"ש בזה: [יב] הקפריסין. ענה"ט ודעת החו"ס והרא"ש דמנך כפה"ע אך הטור כתב דמסקי י' לנך כפה"א ועיין בשו"מ שאנת אריה סי' כ"ג וביד אפרים מ"ש בזה: [יג] כפה"א. ועיין בפני יהושע

ביאור הלכה

אפילו נתמחה היו מתכוין ע"ש: * וטעמא דמלתא דכשהם קטנים עיקר אכילתם היא הקליפה וכו'. טעם זה שכתב המחבר נהרבה ראשונים לא נזכר ד"ו של קליפה אלא בפשטו דהשקדים המרים גופם נקטנוחם אינם מרים ונבדלם נעשו מרים [עיין רש"י חולין כ"ה ועירובין כ"ח ובפירוש השנה בהרמב"ם בחולין סג] וכל טעם זה דקליפה לא נזכר רק בתרי"א אכן גם לירידה משמע דכשנמנדל נעשה הקליפה בעצמה ג"כ מרה ולשון המחבר לא משמע כן ונע"ק לנברי המחבר אמאי לא ינך על קליפת הגדולים עכ"פ שהכל נדלו אם לא שנאמר דלהמחבר ג"כ נדלו הקליפה לאו בר אכילה היא כלל מפני שהיא קשה אצל לשונו אינו מדוקדק כ"כ לפ"ו: * תמרים שמיעכן ביד וכו'. עיין מ"ב במש"כ דלהלכה קו"ל וכו' דאף שנתה"ד דקדק מרש"י דערימא הוא דוקא כשהם כחושים קתה כבר השיב עליו נב"י נס"ס ר"ד ע"ש וכן פסק המ"א וא"ר והגר"ו וכו"ל דאפי' נמאסקו לגמרי אם ניכר נמאסק מהות הפרי לא נשמית נכרתה ונאמת לנד דעת הרוקח שהוציא נמ"א שעומד בשיטת הרמב"ם מלאחי עוד כמה ראשונים דקיימי בעטייה והוא הערוך בערך ערימא ע"ש ונלפי הנראה שמתנו התמיק הרמב"ם דיון וגם העמיקו האור ורוע לדינא וכן הוא ג"כ דעת

ללא חלוקין כאן נמר רוב המשקה אלא כל דבר שעיקר כוונתו הוא עיקר לענין הנכרה והשני נפטר נכרתו: (לב) ומברך עליו בפה"ע. ולאחריו (לד) מעין ג' אם שמה כשיעור: (לג) אניגרון עיקר. ומשמע מדברי הט"ו דמייירי שמי הסילקא הם הרוז לגבי שמן לפיכך השמן נעפל לו (לה) אכל המ"א כתב דלפילו¹³ באניגרון מועט נמי אניגרון עיקר כל שאינו לרפואה אלא לאכול ומנך על האניגרון ופותר השמן: (לד) שהכל. כ"כ הרמב"ם שם וכ"מ בתרי"א והמג"א חמה דהא מבוחר לקמן בס"י ר"ה דברכת מי השלקות הוא כפה"א והגר"א מיישנו (לו) דהכא שמתקנו לשמיה הרי הוא כמשקה ונכרתו שהכל: ה"ה (לה) מברך בפה"ע. ואע"ג דנמאסקו קטנים אינו מנך אלא שהכל וכדלקמן סימן ר"ד שאני חסם (לו) דאילו גמר פירא וצוראי לא נטעי להו אדעתא לאכלס קודם שיחבשלו משא"כ הלא דנגדלם לא יהיו ראויין כלל לאכילה (לח) נטעי להו שפיר אדעתא למיכל נקטנוחם והוה גמר פירא שלהם: (לו) ואם מתקן. דכיון דנשתנו למעלותא ע"י המיחוק צבור (לט) הו"ל כשאר פירות שאין דמיוןם לאלו חיינ ונחבשלו דמנך כשהן מבושלין כפה"ע וכדלקמן בס"י: (לז) מברך בפה"ע. וה"ה (מ) שאר מיני פירות שהם חמוצים או מרים ואינם ראויים לאכילה כלל ומיתקן או בישן שמנך כפה"ע דהלא נאמת פרי הוא אלא שאינו ראוי לאכילה כך לך מנהי מיתוק: ו (לח) על העלין ועל התמרות. שאינן (מא) להקרא פרי העץ: (לט) ועל הקפריסין וכו'. משום דאיתו עיקר הפרי. ומ"מ (מג) בדיעבד אם בירך על הקפריסין כפה"ע י"א. ולענין קליפת פאמערנלניץ¹⁴ שטוגנין בדבש יש דעות (מג) בין האחרונים אם לנך עליהן שהכל או פה"ע ופרי האדמה (מד) ל"ע"כ יש לנך עליהן שהכל ובדיעבד אם בירך פה"ע או פה"א י"א: ז' (מ) שמיעכן ביד

מתרגם: מ'אראנלניץ, אראנדזשעט

שער הציון

משמע בהגר"א ונא"ר כתב דדוקא אם נותן שמן הרבה [אין כוונה דהרבה יותר מאניגרון אלא ר"ל שיעור מרובה] ולשון הגרי"ח ולענין דתלוי הדבר אם נותן שיעור כפי מה שמועיל לרפואה או הוא נחשב לעיקר: (לד) נהר שלום דלא כמעשה רוקח ע"ש ראיותיו: (לה) ובפמ"ג משמע שהוא מנך כט"ו שכתב דלהמ"א אין לו רחיה מהב"ח לזה ע"ש אמנם צבאור מהר"מ גנעט למרדכי מלדד כהמ"א ע"ש וכן משמע קתה נאבדורהם שכתב וז"ל ואם אינו חושש וכו' מנך על השלקות ופותר את השמן ואפילו השמן מרובה כיון שאינו ראוי לשמיה אלא ע"י השלקות הוה להו השלקות עיקר והשמן טפל וכו' ע"ש ומסנר"א זו משמע קתה דלפילו השמן מרובה מהשלקות דינא הכי וז"ע: (לו) אכן נכמה ראשונים והם הבה"ג ורי"א בענינא דמי שלקות ואצורהם מבוחר להדיא דגם נכאן נכחו כפה"א וכסנתם הרב מג"א והא"ר הכריע דהיכא דרובא סלקא מנך כפה"א והיכא דהשמן מרובה אינו מנך אלא שהכל וכפסק השו"ע וכ"פ המגן גבורים: (לז) רש"י עירובין כ"ח ורא"ש פ' כ"מ: (לח) הרא"ש וז"פ וכ"פ הגר"א והגר"ו והפמ"ג כהמחבר ודלא כהא"ר שפוסק שיערך כפה"א: (לט) ל"ח: (מ) פשוט ולא דמי לט"ב דהל"ה סוגר שם [והוצא נמ"א] דאף נמיתוק לא מהני לנך כפה"ע שאני חסם שלא נגמר הפרי משא"כ הלא דאייירין צברי גמורה ודמי ממש לשקדים: (מא) ומ"מ יש לנך עליהן כפה"א משום דנטעי להו אינשי גם אדעתא דעלין ותמרות [גמרא] ועיין נבדרי יוסף שכתב דכחיים לא נטעי להו אינשי כלל אדעתא דעלין ותמרות ויש לנך עליהן שהכל: (מב) חידושי רע"א משום דלהרבה פוסקים נכרתו כפה"ע ע"ש ועל העלין ותמרות יש לעיין נבדרי אף לפי מה שפסק המ"א לקמן בריש סימן ר"ו דעל דבר שאינו עיקר הפרי י"א בדיעבד נכרתה פה"ע דשמא אינן ככלל פ"ע כלל ובפרט על העלין שהם עליהם נעלמא: (מג) דהמ"א והפנים מאירות והח"א פסקו דיש לנך עליהן פה"ע והט"ו והגד"י ישע והגר"ו והיד הקטנה והמגן גבורים פסקו דיש לנך עליהן פה"א והע"ס והא"ר והפמ"ג פסקו דיש לנך עליהן שהכל: (מד) דה"ח:

הגהות ותיקונים: א) חסר חיבת עליו: ב) כפה"ח:

ליקוטי דברי הרב א) וראה בשו"ע הרב סעיף י' ב) ובשו"ע הרב סעיף ט' כתב דלכתהחילה יברך בורא פרי האדמה שאו יוצא לר"ה, ואם בירך בפה"ע יצא. ג) ובשו"ע הרב סעיף י' כתב: (ולפכרא הראשונה אם השמן הוא הרוב אינו מברך כלום מפני שמויק לגופו ואינו נהנה בשמיה זו כלל מפני שהשמן הוא הרוב וספק ברכות להקל). וכ"ז כתב בסוגרים. ובסידור סדר ברכת הנהנין פירק ז' הלכה י"א השמיט דיעה זו. ובשו"ע הרב מסביר סברת המ"א דכל דבר שאין ראוי בלא תערובות משקה הוה ליה המשקה עיקר.

הלכות ברכת הפירות סימן רב

קט באר הגויה

מזכרים שהכל (רבינו ירוחם נתיב י"ז) ח"צ וצ"י: טו (עג) * על הסוקא"ר מברך (כד) (עד) שהכל ו רמב"ם פ"ט (עה) וכן המוצץ קנים מתוקות (עו) שהכל: טז על פלפל (עז) וזנגביל יבשים ו"על הקלאוו של גירופלי (ר"ל נעגלי"ך) (עח) וכל כיוצא בזה (עט) שאין דרך לאכלם אלא ע"י תערובות אין מברך עליהם (כה) כלום: יז על אגוז (כו) מושקא"ט (פ) בפה"ע על קניל"ה (ר"ל זימרי"ד) (פא) בורא פרי האדמה: יח על פלפל וזנגביל כשהם (כו) [ית] (פב) רטובים בורא פרי האדמה: הגה כל הפירות

באר היטב

בענין זה. ומ"א הגיה דל"ל והן אותם וכו' ע"ש: (כד) שהכל. ודעת הטור דיברך צפה"ע וכתב הט"ו ונראה פשוט שאם יש לפניו פרי אחר שיברך עליו ילא גם על הסוקא"ר דדעת הטור עיקר: (כה) כלום. וה"ה גלגלי"ן ויטווי"א מהר"ם מ"א: (כו) מושקא"ט. שקורין מושק"ט נו"ס דפרי גמור הוא ורגילין לאוכלו ציבש ולי"ד לטעיף י"ד. ומי שיש לו שלשול ונותן המושקא"ט למוך השכר כדי שיעצור דמי לשמן זית כמ"ש סעיף ד'. ומיהו י"ל דכשזוהי לנמאח אעפ"י שנותן ג"כ מושק"ט לתוכו לרפואה מ"מ מברך על השכר וה"ה גבי שמן מ"א וצנ"ל אליה רבה פוסק דאף בשותה רק לרפואה מ"מ מברך על השכר ופוטרו דמיעוט הוא נגד השכר ולי"ד לשמן דלעיל: (כו) רטובים צפה"א. ועץ שקורין לאקרי"ץ צפה"א

שערי תשובה

ע"ש: * [ית] רטובים. ענה"ט ועיין לקמן סי' ר"ג דין בשמים שחוקים עם זוקע"ר שקורין (מאגן פולג"ר) ונעטרם מפארת כחז גם צנלפין שעושין מהם (מאגן פולג"ר) מברך צפה"א אבל מה שעושין לטוב לא שייך

משנה ברורה

שחייב בה והנלע"ד כתבתי: * על הסוקא"ר. הוא לשון הרמב"ם והטור השיג עליו דלא דמי לדבש חמרים דאין חמרים עומדים צניקס לכן משא"כ בה שהקנים עומדים צניקס לנחיתות הסוקא"ר א"כ היו לכו כימים וענבים שהפרי היוצא מהם הוא כמותם והצ"י כחז עליו דדברים של טעם הם אלא לדוממא טוב למוש לדעת הרמב"ם שמברך על הכל שהכל דבזה יוצא לכו"ע אכן בכ"מ מור טו וכתב דהטור לא ראה מעולם אותם קני הזוקער ובאמת צריך מזה ששם גדלים אותם הקנים ממכרים לאלפים למהוך אותם צפה וז"ל אין עיקרם דוקא למומטס ולעשות מהו זוקער ולהניח אף שסמטס לא עדיפי משאר מי פירות שאינם אלא זע"ה [כן הוא קוטב כוונתו דלא כט"ו וכבר השיגוהו האחרונים] וכן השיגו הרדב"ו לטור בהשגה זו אלא דבאמת אם זהו עיקר טעם הרמב"ם א"כ הא מינה הזוקער בעצמו אינו אלא רוטב כשאר מי פירות אבל לפ"ו הי"ל להרמב"ם להחליט לברך צפה"ע או צפה"א על הקנים בעצמם כשמוצאים אותם ופשטות לשון הרמב"ם משמע דהקנים לא עדיפי מהזוקער בעצמם ומו דעיקר הדבר תולדי נדקו דברי הטור דעיקר פרי קנים האלו הוא הזוקער שעושים ממנו שהוא דברי משבו ולא שגחין כמה שכתב אלפי מוצאים צפה את העץ בעצמו דאינו אלא הגנה כל שהוא וזע"ה טפל ונדאי עיקר נטיעתו הוא ע"ד הזוקר וכן מוצא צמח צבה"ג בעצמו חו"ל סוכר קנה דיליה ודאי עץ הוא וכי נטעי ליה אנשי ודאי נמי אדעתא דסוכר נטעי ליה וכו' [ומה שכתב נמי פשוט דקאי על מה שאמר צמחיה דודאי עץ הוא וע"ו קאמר דגם נטיעתו הוא עיקר להסוכר] וכ"כ האשכול דנטיעתו הוא אדעתא דסוכר וכ"כ הרא"ו בהלכותיו לדבר פשוט דרק אדעתא דזוקער נטעי ליה וכן הוא ג"כ דעת הגר"א צביארו דעתה דברי הכ"מ אלא דטעם הרמב"ם הוא צמח פשוט מאד לע"ד דהא צבה"ג גופיה אימא דמיה לדעה קמייתא חו"ל סוכר וקניא דסוכר צפה"א ולא משום דק"ל דקנה לאו עץ הוא אלא הכין ספירא ליה דאע"ג דעץ הוא כיון דלאו פירי קמפיק ולאו פירי קאכליין לא מתחמיר לן צפה"ע אלא צפה"א מידי דהוי אשותא דפרחא עכ"ל צה"ג [ודבריו אלו אשחמתימה מהרדב"ו שכתב דפלוגמיהו הוא משום דלית בהו כמה שאין מחליפים גועס כ"א שמי שנים ואית בהו דמחליפים גועס ג' שנים ע"ש] והרמב"ם סובר דתולדי הסוכר הוא כדעה שניה [ולאזות שכתב שכל הגאונים סוברים דברכתו צפה"א] אלא דק"ל דלאו פרי הוא כלל ומטעם הבה"ג הי"ל ואין לברך גם צפה"א ולא דמי לשותא דפרחא דעכ"פ אורליין אותם משא"כ בה שא"א לאוכלו אלא למנוח את הטעם הממוק וצ"ה האי גוונא לא מנינו בש"ס דליבריך ע"ו צרכת הפרי וזהו כונת הרמב"ם שכתב שאין זה נקרא פרי ולפ"ו לא שייך דין זה כלל לשלקות שהמים היוצאין מהם כמותם וכן למי שריית פירות להרא"ש בסעיף י' דנבולוהו יש פרי משא"כ בה שאינו פרי כלל אלא עץ שא"א לאוכלו אלא שיש בו טעם מתוק ולפ"ו צזוקער שלנו שנעשה מן ירקות שקורין צוריקע"ס וכ"כ אף אם נימא דלא חלו נמי שלקות שהמים כמותם זהו אפשר דוקא במבשל שלקות ולא שנעשה דבר חדש מהשלקות כנידון דין אצל עכ"פ לא גרע משאר

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

באר היטב

באר היטב. פי' שצארזותם גדלים קנים מתוקין וסחוטין אותם ומצליין מימיהם עד שיקפה וידמה למלה [רמב"ם]: (עד) שהכל. דלא עדיפי מדבש חמרים דמשציין ליה רק כזיעה צנלמא וברכתו שהכל וכ"ש בה שנשמתו ע"י הציסול [רמב"ם]: (עה) וכן המוצץ. פי' שמוצץ קני הסוקר בעצמם: (עו) שהכל. ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ צנלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושחאו. וכתב צה"א דה"ה הלועס שורש שקורין לאקערין ג"כ אין מברך אלא שהכל דגם הוא עץ צנלמא אלא שיש בו טעם מתוק. ודע דאף שהשו"ע סתם לדינא דעל הסוקר ועל הקנים ברכתו שהכל צמח יש בה דעות בין הראשונים כמו שמוצא צטור וצ"י ומספיקא פסק לברך שהכל דבזה יוצא צדיעבד לכו"ע ואולם צדיעבד אם בירך צפה"ע או צפה"א יאל וכן צזוקער שלנו שנעשה מצוריקע"ס ג"כ יש לברך לכחלה שהכל וצדיעבד אם בירך צפה"א יאל וכמו שצארתי הכל צבה"ל ע"ש:

הלכות ברכת הפירות סימן רב רג

שודע זהם שהם עיקר הפרי מנרץ עליהם צפה"ע (פג) ושאינן עיקר הפרי צפה"א (פד) ואם הוא (כח) [ע"י] מסופק בו אם הוא עיקר הפרי או לא (פה) צפה"א. ואם אינו יודע (פו) מה הוא מנרץ שהכל (טור):

א ברכות לה ב שם מ' ומסופ' ע"פ הירושלמי דמסכת כלאים אע"פ שהעץ מתקיים משנה לשנה (* ונלע"ד שהגהת רמ"א ש"ך אחר סעיף ג' וכו' בה משנעם הגאונים שהרא"ה")

רג דיני ברכת פירות הארץ. ובו ח' סעיפים:

א על פירות הארץ מברך בורא פרי האדמה: **ב** (א) על התותים הגדלים בסנה בורא פרי האדמה: הגה (* ללא מקרי עץ אלא (ב) שמוציא עליו מעטו אצל מה שמוציא עליו משרשיו לא מקרי עץ והני כיון (ג) דלכה עליו לגמרי (א) [א] צחורף והדר פרח משרשיו מצרכין עליו צפה"א (טור ומרדכי צמס משנעם הגאונים):

שערי תשובה

באר היטב
עטרות זקנים צמס ס"ח ע"ש: (כח) מסופק. היינו אחר שלמד אצל מי שלא למד לא יאכל עד שילך אצל חכם ללמדו ש"ס מ"א: (א) צחורף. וא"כ ה"ה צפרי שקורין צרוימבע"ר ופרי אדום שקורין ערפיר"ט מנרץ צפה"א מהר"ס צ"ח. והמ"א כתב משם האגודה שינרץ צפה"ע שכן הענף מתקיים ימים הרבה וכי שקיל פרי הדר אחי מאותו ענף עלמו וכן עיקר. וכן אותם שקורין בפולין יאגדע"ס השחורים אצל האדומים הגדלים בעצים מצרכין צפה"א. ואותם האדומים הנמצאים בתמוז וגם יש מין הנמצאים צחורף ואין זהם אלא שרף צעלמא כנוס צחורף התרניס ומוזנין אותן וזרקין אותן ראו לצרץ עליהם שהכל דהקליפה והגרעין אין

צרכה למנרץ על העיקר כו' ע"ש ועיין בד אפרים מ"ש זה: * [ע"י] מסופק. עיין בה"ט וכתבו חר"י דהא דלמרינן בש"ס הנהנה בלא צרכה כאלו מעל אף אם לא ידע רק צרכה שהכל יא' מידי מעילה אלא דאפ"ה נרץ ללמוד הצרכה הראויה לכל דבר עכ"ל. ובא"ר כתב אהא דלמרינן מאן דבעי למהוי חסידא ליקיים מיני דצרכות ולבאורה אם לא צירך רשע מיקרי אלא שר"ל צרכה הראויה לו וכמנ שלא יאמר אפטר צרכת שהכל כי ה"ו צור שקללוהו חכמים אלא יש ללמוד לידע ומה שהוא ספק דינו שהכל ואם הוא דבר שיכול לפוטרו בתוך הסעודה עדיף עפי כמ"ש"ג בס"ר ס"ק כ':

[א] צחורף. עיין בה"ט ו"מ"ש ואותן האדומים הנמצאים כו' והן אותן הנמצאים צמדיתנו שקורין קאלינס ובפ"מ² מחמיר בה שינרץ על פרי

ביאור הלכה

(פט) צפה"א: (פג) ושאינן עיקר הפרי וכו'. כנ"ל בס"ו ועיין לקמן בריש סימן ר"ו צמ"ב: (פד) ואם הוא מסופק. היינו אחר שלמד ואינו יכול לצרץ אצל מי שלא למד לא יאכל עד שילך אצל חכם ללמדו צרכות [גמרא]: (פה) בפה"א. שאף אם הוא פה"ע יא' דיעבד צרכת פה"א דלנקמן צפי"ו: (פו) מה הוא. היינו שמה הוא מין שצרכתו שהכל:

משאר מי פירות שיא' ע"י בשול דלהרא"ש מנרץ כעל פירות וגם הרשב"א מודה דהא איהו לא פליג אלא משום שאין דרכן של פירות אלו להוציא משקים אלא אובלין אותם בעין ונעידון דידן כו"ע יודעין שזרעין אלפי שדות רק בשביל זה וגם הירקות הוא מין מיוחד שנקראים צוריקעס² מתוקים שעומדים העיקר רק להוציא מהן זוקער א"כ לינרץ על הזוקער צפה"א כמו על הבוריקעס צעמס ואין לנו טעם בה לנרץ שהכל אלא לפי צרכה השנייה שזכר הרמב"ם והוא מפני שמשמטים ע"י האור וס"ל להרמב"ם דלא תקנו ע"י צרכת הפרי שממנה יא' כיון שאין יוכר כלל לעין אדם שפרי או מירק פלוני יא' דבר זה שהרי הוא עכשיו כחתיבת מלה ואין לנרץ כנגדו זה אלא שהכל. והנה לענין דינא אף שהרבה מהראשונים [והם הצ"ח דבעה קמייתא והר"ח והמסופות והרא"ש והמרדכי והטור והר"מ] דעתם דיש לנרץ צפה"ע על הזוקער הנעשה מהקנים וכן ג"כ דעת כמה אחרונים [הצ"ח וט"ו והגר"א] דמעיקר הדין הוא כהנה"ג וסיעתו הני"ל מ"מ למעשה צדאי יש לנהוג לכתחלה כדעת השו"ע שפסק כהרמב"ם דמנרץ שהכל דבה הלא יולא לכו"ע וכמ"ש צ"י וצ"ח וכן העתיקו כמה אחרונים למעשה. ואף על הזוקער שלנו שנעשה מצוריקעס נהוג ששחנה ע"י האור אף דיעבד אם צירך צפה"א על זוקער שלנו או על זוקער של קנים צין צפה"ע או צפה"א יא' [וכן משמע מלגוש וא"ר הגר"ן] דהנה הראשונים הני"ל שזכרתי ס"ל לנרץ צפה"ע על הזוקער של קנים ויש עוד כמה ראשונים דס"ל דמנרץ עליהן צפה"א היינו חר"י והרא"י והלכותיו ע"ש והכל זו וגם הרמב"ם כתב שכן הוא דעת כל הגאונים [אלא שהוא חלק עליהם] וגם בלא"ה אם צירך על פה"ע פה"א יא'. ותמיה על הט"ו שיעז ללכת מספיקא שיקח פה"ע ויחיו לפטור צרכתו על הזוקער ותימה אמאי לא חשש לשיטת כל הני רבותא הני"ל דס"ל דצרכתו רק צפה"א ולפ"ז אפילו דיעבד לא יא' לדעת כל הני גדולים ויותר טוב היה לו ליעז אף לצרכתו דהעיקר כדעת הטור שינרץ צפה"א דיוולא בה דיעבד אף לדעת הרא"ש והטור וכן דחה הא"ר את דברי הגמ"א. ועל דלענין מוזנין קיי זוקער יש ג"כ דעות צפוסקים אם שהכל או פה"ע או פה"א וכו' לכתחלה יש לנרץ שהכל כדעת השו"ע ודיעבד

מתרגם: סלק סוגי פירות קטנים סוגי פירות קטנים מין חות גדל על שיח (ע) חות שדה

שער הציון

(פט) דע דפסק השו"ע הוא כדעת הר"ף והרמב"ם ור"ה גאון והגר"א צב"אורו פסק דפלפלין רטיבתא צורא פה"ע כדעת הראב"ד והרשב"א והרא"ש וכן מלאמי צמידושי הרא"ה שכתב דט"ס הוא צהרי"ף ונ"ל צורא פה"ע אמנם לעומת זה מלאמי חבל ראשונים דקיימי צשיטת הרמב"ם והם האשכול והקמ"ג וכמנ שם שכן הוא דעת צה"ג ועיקר ומשמע שם שהיה להם הגירסא צנמרא כן: (א) א"ר: (ב) פמ"ג צפי"ו ר"ד אות כ"ג: (ג) ח"א: (ד) ח"א: (ה) דעת המ"א לנרץ שהכל והעמיקו צדריו הא"ר והגר"ו והס"א כתב שהמנהג לנרץ פה"ע ע"ש: (ו) ח"א:

הגהות ותיקונים: (א) בבה"ט: (ב) ובפמ"ג:

ליקוטי דברי הרב: א) בשו"ע הרב סעיף א' מביא מהסידור: מברכין עליהן בפה"א כגון מיני תותים שקורין במדינתנו מאליע"ש. ב) ובשו"ע הרב שם עה"ג מובא מהסידור: אבל אם הם פירות חשובין כגון מין שקורין בפולין יאגדע"ס השחורים, מברך עליהם בפה"ע. ג) ובשו"ע הרב סעיף ב' פסק דמברך בפה"א, וכמובא בשו"ע צ. ד) ובסידור סדר ברכת הנהיין פרק ו' הלכה ו' כתב סתם דיצא בדיעבד, ולא הזכיר שאין לאכול יותר.